

Звіт

щодо проведення моніторингового дослідження рівня професійної компетентності педагогічних працівників

Згідно з наказом по школі від 08.10.2020 № 184 «Про проведення самооцінювання забезпечення якості освіти в Сторожницькій ЗОШ I-III ступенів у 2020-2021 н.р.» протягом жовтня – листопада 2020 року було проведено зазначене моніторингове дослідження.

Метою моніторингового дослідження було відстеження та оцінка ступеня сформованості професійної компетентності вчителів школи.

Предметом моніторингового дослідження було вивчення стану сформованості професійних компетенцій вчителя.

Професійна компетентність – інтегральна якість особистості педагога, яка характеризується загальною культурою педагога та рівнем сформованості професійно необхідних знань та вмінь. Ці знання та вміння інтегруються в цілісний професійно-особистісний комплекс, який включає такі компетенції: фахову, методичну, організаторську, психологічну, комунікативну, самоосвітню, творчу.

Для аналізу в цьому дослідженні були вибрані методична та комунікативна компетенції вчителя.

Завданням моніторингового дослідження було:

- отримання інформації щодо розуміння педагогів суті професійної компетентності;
- відстеження стану сформованості методичної та комунікативної компетенцій учителів;
- виявлення типу взаємодії вчителів з учнями;
- здійснення аналізу отриманих даних, порівняння думок педагогів та учнів щодо досліджуваної теми;
- надання рекомендацій стосовно підвищення ефективності управління розвитком професійної компетентності вчителів;
- стимулювання вчителів до самоосвіти та самовдосконалення.

Інструментарій дослідження:

а) Анкета для педагогів 1. (Самодіагностика вчителя щодо формування в нього особистісної потреби, психологічної готовності до підвищення професійної компетентності).

б) Анкета для педагогів 2. (Самооцінювання професійної компетентності вчителів).

в) Анкета для учнів. (Оцінка діяльності вчителя учнями).

Освітній простір, як дзеркало суспільства, постійно змінюється відповідно до соціально-економічних умов країни. В умовах, коли змінюється

освітня парадигма, професійна компетентність учителя набуває надзвичайно важливого значення. Сучасній школі потрібен учитель, готовий до професійної діяльності в умовах змін і постійного вдосконалення фахової майстерності.

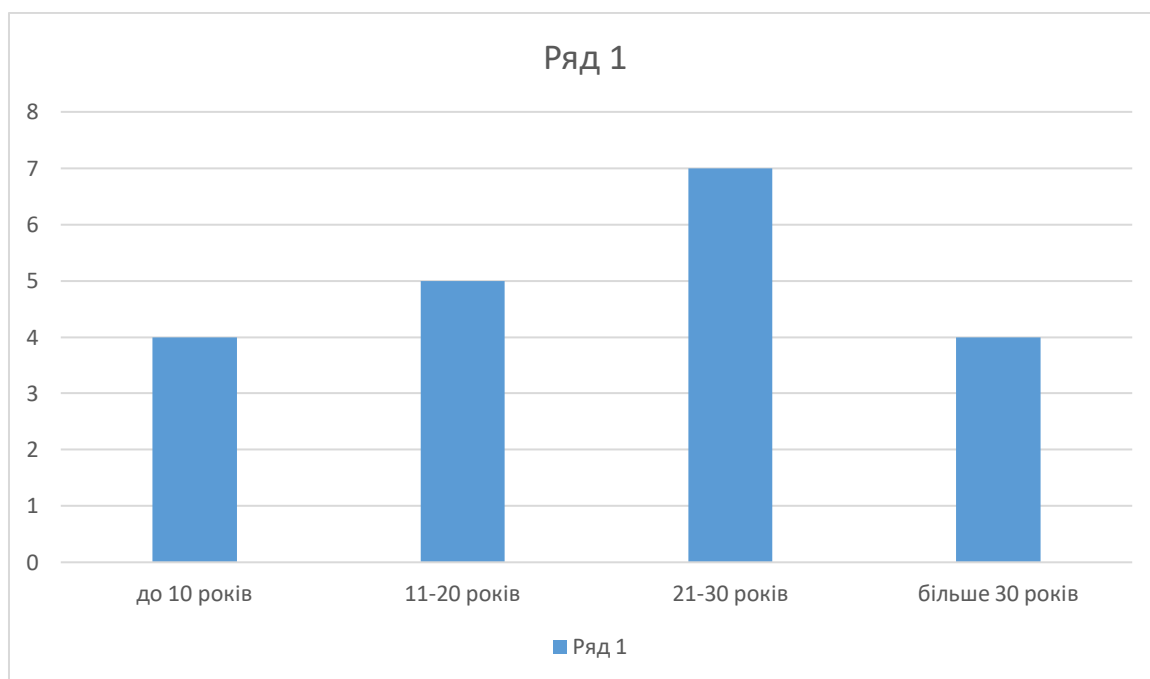
З метою відстеження та оцінки ступеня сформованості професійної компетентності педагогів школи їм була запропонована анкета №1. 30.10.2020р. було проведено анкетування педагогічних працівників школи щодо формування в них особистісної потреби, психологічної готовності до підвищення професійної компетентності.

Для аналізу в цьому дослідженні були вибрані такі показники діяльності вчителя:

- здатність та потреби педагога до самоосвіти та самовдосконалення;
- готовність учителя до інноваційної діяльності.

У моніторинговому дослідженні взяли участь такі групи респондентів: 20 педагогів та 63 учнів 5-11 класів.

З 20 педагогів 4 осіб (20%) мають стаж педагогічної роботи до 10 років, 5 осіб (25%) - від 11 до 20 років, 7 осіб (35%) – від 21 до 30 років, 4 осіб (20%) – більше 30 років.

Як показало опитування, 60% респондентів задоволені своєю підготовкою, 40% - не зовсім, що свідчить про актуальність діагностики професійної компетенції вчителів під час організації методичної роботи в закладі. Висновки діагностування стануть основою планування методичної роботи в закладі (діаграма 2), оскільки від якості планування методичної роботи залежить процес формування професійної компетентності педагогів.

Як показало дослідження, педагоги школи визнають потребу удосконалювати свої знання: з психолого-педагогічної підготовки – 11(55%), з методичної підготовки – 8(40%), з науково-теоретичної підготовки – 5(25%).

Будь-яка модель методичної роботи в закладі повинна максимально задовольняти соціальний попит на методичні послуги та сприяти підвищенню професійної компетентності вчителів.

Спираючись на результати дослідження, варто зазначити, що серед джерел отримання інформації для підвищення методичної компетентності більшість педагогів школи віддають перевагу семінару-тренінгу – 16(80%), менше - самоосвіті – 5(25%), ще менше 2(10%) – районним методичним об'єднанням.

Позитивним є той факт, що 65% опитаних не відчують жодних труднощів під час підготовки до уроків. 25% педагогів посилаються на «відсутність наочності, методичної літератури», 15% - відчують труднощі у виборі типу уроку, формуванні мети та змісту уроку. Це вимагає від адміністрації школи та голів МО та ЦПО здійснювати диференційований підхід до роботи з різними категоріями вчителів, сприяти створенню нової модульної системи в організації науково-методичних об'єднань, які б знизили розрив між рівнями методичної майстерності вчителів.

Як показало дослідження, під час проведення уроків не відчують ніяких труднощів 40% респондентів; по 25% респондентів зазначили такі проблеми: «відсутність необхідних матеріалів», «неорганізованість класу», «нестача часу».

Переважає більшість учасників дослідження зазначають той факт, що вони вивчають досвід роботи своїх колег та досвід педагогів інших шкіл (по 55%), досвід авторів друкованих видань (30%), досвід В.Сухомлинського (25%).

Управління розвитком самоосвітньої діяльності вчителів є важливою складовою формування професійної компетентності вчителів. Науково-методична робота повинна забезпечувати оптимальні умови для науково-методичного, психологічного та інформаційного супроводу діяльності освітян, сприяти перебудові навчально-виховного процесу в закладах освіти з урахуванням вимог сьогодення, орієнтувати на розвиток особистості вчителя, здатного до навчання продовж усього життя.

Аналіз відповідей респондентів свідчить про те, що 11 осіб (55%) займаються саморозвитком систематично, 7 (35%) – періодично, 2 особи (10%) – час від часу.

Серед чинників, які мотивують розвиток та саморозвиток, більшість вчителів назвали бажання підвищити свою майстерність (13(65%)), інтерес до роботи (12(60%)), навчання на курсах (7(35%)). Однак тривожить той факт, що тільки 3(15%) опитаних педагогів вважають шкільну методичну роботу

ефективним фактором, що сприяє розвитку педагогів, 1(15%) педагог відмічає увагу до проблеми зі сторони керівництва школи (діаграма 9). Це свідчить про те, що науково-методична робота в закладі спланована не на діагностичній основі та потребує переходу до особистісно зорієнтованої моделі управління.

Як видно з діаграми, для значної кількості респондентів велика витрата часу (10(50%)) та обмежені ресурси (9(45%)) є факторами, які найбільш перешкоджають їхньому розвитку. Власну інерцію звинувачують 3(15%) педагогів, відсутність необхідних теоретичних знань – 2 (10%).

Позитивним є той факт, що серед видів мотивації до інноваційної діяльності переважає професійна мотивація: 65% опитуваних вважає, що у нововведеннях повніше реалізується досвід та здібності педагога; за визначенням 50% учителів інноваційна діяльність приваблює тим, що підвищується інтерес дітей до навчання. Слід зазначити, що такі фактори як «підвищення статусу серед колег та повага з боку адміністрації» і «матеріальна винагорода» є менш важливими для опитаних та отримали по 25%.

З метою виявлення типу взаємодії між учителями та учнями педагогам було запропоновано запитання «На яку модель взаємодії з учнями Ви орієнтовані?». Як показало анкетування, 60% вчителів орієнтовані на навчально-дисциплінарну модель взаємодії, 40% - засвідчили помірну орієнтованість на особистісну модель взаємодії з учнями.

Аналіз анкет учнів показав, що 77,8% педагогів практикують партнерський стиль спілкування з учнями; 17,5% - строгий, дисциплінарний; 4,8% - ліберальний, панібратський.

Оскільки учень/вихованець є основним суб'єктом освітнього процесу, а особистісна модель взаємодії вчителя та учня – найбільш ефективною, педагогам школи слід реалізувати в ході своєї педагогічної діяльності модель особистісної орієнтації навчально-виховного процесу, визначальним фактором якої є позиція педагога, що виходить з інтересів розвитку дитини: розуміння, визнання, прийняття його як повноправного партнера, надання йому допомоги.

Слід зазначити, що навчання є комунікацією, при якій відбувається обмін інформацією між учасниками навчального процесу, що здійснюється у вигляді бесіди, дискусії, повідомлення, доповіді, лекції тощо. Мова вчителя є не тільки засобом викладу навчальної інформації, але й засобом управління увагою, утворення уявлень і понять.

На підставі результатів опитування можна зробити висновок, що вчителі під час спілкування з учнями проявляють доброзичливість та такт (80%), сприяють спокійній робочій атмосфері (65%), 35% респондентів демонструють яскраве, емоційно насичене мовлення. Викликає занепокоєння той факт, що менше половини опитаних педагогів уміють стримувати гнів та роздратування (45%), створюють ситуацію успіху на заняттях (45%).

Аналіз анкет учнів, у свою чергу, показав, що 39,7% респондентів вважає, що педагоги проявляють доброзичливість та такт, 34,9% - педагоги мають яскраве, емоційно насичене мовлення, 30,2% - педагоги сприяють спокійній робочій атмосфері. Тільки 23,8% учнів погодилися з твердженням, що педагоги уміють стримувати гнів та роздратування. На жаль, 23,8% учнів підтвердили, що педагоги сварять їх, або принижують. 7,9% опитаних погодилися, що педагоги створюють ситуацію успіху на заняттях.

Володіння вчителями складовими комунікативної компетентності	Узагальнені відповіді респондентів, %	
	Педагоги	Учні
проявляють доброзичливість та такт	80	39,7
сприяють спокійній робочій атмосфері	65	30,2
демонструють яскраве, емоційно насичене мовлення	35	34,9
уміють стримувати гнів та роздратування	45	23,8
створюють ситуацію успіху на заняттях	45	7,9
сварять або принижують учнів	-	23,8

Педагогічна техніка – це сукупність засобів, умінь та особливостей поведінки педагога, спрямованих на ефективну реалізацію методів та прийомів навчання відповідно до мети навчання та виховання.

Педагогам та учням було запропоновано запитання щодо методичної компетенції педагогів, володіння ними прийомами педагогічної техніки, навичками педагогічної комунікації.

75% педагогів зазначили, що формують в учнів уміння самоаналізу та самоконтролю; 70% - зрозуміло та цікаво пояснюють матеріал; 65% - вчать школярів самостійно здобувати знання.

Однак аналіз анкет учнів виявив: 50,8% учнів вважають, що педагоги зрозуміло та цікаво пояснюють матеріал; 47,6% - педагоги викладають матеріал з предмету дуже близько до тексту підручника; 17,5% - педагоги формують уміння самоаналізу та самоконтролю; 14,3% - педагоги вчать школярів самостійно здобувати знання.

Прикрим є той факт, що відповіді педагогів та учнів дуже різняться.

Володіння вчителями складовими комунікативної компетентності	Узагальнені відповіді респондентів, %	
	Педагоги	Учні
зрозуміло та цікаво пояснюють матеріал	70	50,8
вчать школярів самостійно здобувати знання	65	14,3
формують в учнів уміння самоаналізу та самоконтролю	75	17,5

викладають матеріал з предмету дуже близько до тексту підручника	-	47,6
--	---	------

Слід зазначити, що лише професійні знання для педагога недостатні, щоб досягнути успіху в своїй діяльності. Він повинен ефективно володіти комунікативною компетентністю, яка характеризує здатність учителя до продуктивної взаємодії, вміння оптимально добирати стилі педагогічного спілкування, способи встановлення контакту задля взаєморозуміння та досягнення результатів в навчанні та вихованні.

Кожний вчитель в своїй педагогічній діяльності повинен прагнути стати майстром своєї справи, для цього потрібно постійно підвищувати ефективність і якість уроку.

Усі опитані педагоги найбільш важливими факторами, які сприяють ефективності уроку, назвали методичну майстерність учителя. 70% педагогів важливими факторами також бачать чітке визначення цілей уроку, 65% - культуру педагогічного спілкування, 55% - ретельний відбір навчального матеріалу.

Щоб дитина краще включилася в навчальний процес, вчитель повинен застосувати найефективніші методи: ігрову діяльність; створення позитивних емоційних ситуацій; роботу в парах; проблемне навчання.

Спираючись на результати дослідження, варто зазначити, що 90% педагогів вважають цілком достатнім проведення комбінованих уроків, 60% педагогів надають перевагу інтерактивним урокам, 5% педагогів практикують проведення семінарських занять, круглі столи.

Серед форм навчальної діяльності, які найчастіше застосовують вчителі, учні назвали комбіновані уроки (92%) та інтерактивні (8%).

Форми навчальної діяльності, які найчастіше застосовують вчителі	Узагальнені відповіді респондентів, %	
	Педагоги	Учні
Семінарські заняття, круглі столи	5	-
Інтерактивні уроки	60	8
Комбіновані уроки	90	92

Майже всі опитані педагоги використовують інтерактивні форми навчання: 45% – після або в ході вивчення тем програми, 30% - майже на кожному уроці, 25% – часто.

Як показало анкетування, використання на уроках інформаційно-комунікаційних технологій не є правилом: 50% педагогів часто використовують ресурси мережі інтернет, 45% - час від часу, 5% - не використовують. 65% педагогів часто працюють з ноутбуком, комп'ютером, 25% - час від часу, 10% - не використовують. 40% педагогів часто використовують ППЗ, 55% - час від часу, 5% - не використовують. 25%

педагогів часто створюють власні презентації, 55% - час від часу, 20% - не створюють.

61,9% школярів відповіли, що уроки з використанням інформаційно-комунікаційних технологій мають місце час від часу, 11,1% - часто. Третина учнів (27%) зазначила низький рівень використання педагогами засобів інформаційно-комунікаційних технологій.

Серед причин, які не дозволяють педагогам частіше використовувати на уроках ІКТ, були названі:

- немає комп'ютерної техніки у кожному кабінеті (80%);
- завантаження кабінету інформатики (35%);
- немає потрібного ППЗ (20%);
- великі затрати часу при підготовці (20%);
- не бачу ефективності (10%);
- не володію потрібними навичками (5%).

Серед критеріїв оцінювання діяльності вчителя, що були запропоновані, учні виділили такі:

запровадження вчителем цікавих форм роботи – 41,3%;

формування навичок самостійної роботи – 39,7%;

залучення до навчального процесу досвіду учнів, їх власних думок – 36,5%;

уміння педагога організувати індивідуальну роботу учнів, роботу в групах – 25,4%.

На підставі аналізу результатів дослідження виявлено, що педагоги школи формують в учнів такі компетентності:

комунікативну – 90%;

самоосвітню, творчу – по 65%;

інформаційну – 40%;

дослідницьку, соціально-значущу – по 35%.

На думку учнів, школа готує дітей до:

самостійного життя; взаєморозуміння та співпраці з іншими – по 49,2%;

професійної діяльності – 44,4%;

активного суспільного життя – 31,7%;

продовження навчання – 30,2%;

здорового способу життя – 23,8%;

сімейного життя – 15,9%.

ВИСНОВКИ

Педагогічна компетентність – комплекс якостей особистості, що забезпечує високий рівень самоорганізації професійної діяльності та її результатів. Створення особистісно-орієнтованої моделі підвищення кваліфікації учителя, розвиток його творчих можливостей лежить в основі роботи методичної служби. Важливу роль в реалізації цих завдань відіграє моніторинг професійної компетентності педагогічних працівників та інноваційні підходи щодо керівництва самоосвітньою діяльністю вчителів.

Узагальнюючи результати моніторингового дослідження професійної компетентності можна зробити наступні висновки:

1. Серед учителів, що взяли участь у дослідженні, спостерігається потреба у самоосвітній діяльності, відкритість до нових знань, готовність до сприйняття нових технологій.

2. Виявлено достатній рівень готовності вчителів до самоосвіти та самовдосконалення: 55% учителів займаються саморозвитком систематично.

3. Більшість учителів самовдосконалюється, вивчаючи досвід своїх колег та педагогів з інших шкіл (55%), лише третина педагогів вивчають досвід з друкованих видань.

4. Для більшості вчителів (65%) інноваційна діяльність є привабливою, оскільки сприяє реалізації власному досвіду та здібностей.

5. Найбільш вагомим фактором, який сприяє розвитку та саморозвитку, є бажання підвищити свою майстерність (65%). Причини, які перешкоджають розвитку та саморозвитку, педагоги назвали велику витрату часу (50%) та обмежені ресурси (45%).

6. Згідно з проведеним опитуванням 50% педагогів часто використовують ресурси мережі інтернет під час уроків, 65% педагогів часто працюють з ноутбуком, комп'ютером, 40% педагогів часто використовують ППЗ, і тільки 25% педагогів часто створюють власні презентації.

7. Основними проблемами, що заважають упровадженню нових технологій навчання, педагоги назвали відсутність комп'ютерної техніки у кожному класному приміщенні (80%).

8. Як показало опитування учнів, більшість учителів не мають практичних навичок застосування ІКТ: тільки 11% педагогів часто використовують інформаційно-комунікаційні технології на уроках, 62% - час від часу.

9. Характеризуючи педагогічну діяльність педагогів, учні зазначили, що 41% педагогів запроваджують цікаві форми роботи; 40% - формують навички самостійної роботи – 39,7%; 36,5% - залучають до навчального процесу досвід учнів, їхні власні думки.

Рекомендації стосовно підвищення рівня професійної компетентності вчителів

1. Адміністрації школи:

1.1. Під час планування навчально-методичної роботи слід спрямовувати роботу на вирішення наступних проблем:

- забезпечення відповідності структури методичної роботи кількісному і якісному складу педагогічних кадрів;
- формування у педагогічних працівників стабільного інтересу до актуальних проблем психолого-педагогічної науки, передового досвіду, збільшення кількості вчителів, що беруть участь у масових формах методичної роботи;
- забезпечення високої інформаційної насиченості змісту науково-методичної роботи, її відповідності поставленій меті й завданням.

1.2. Впроваджувати інноваційні форми організації методичного супроводу процесу вдосконалення професійної компетенції вчителів: методичні тренінги, методичні практикуми, педагогічні консилиуми, методичні сесії з презентації матеріалів з досвіду роботи вчителів, що атестуються.

3. Учителям загальноосвітніх навчальних закладів:

3.1. Розвивати уміння аналізувати власну діяльність.

3.2. Оптимально підбирати зміст, необхідні форми і методи діяльності.

3.3. Прогнозувати, проектувати і планувати свою роботу.

3.4. Спрямовувати навчально-виховний процес на особистісно-орієнтовну модель взаємодії вчителя та учня шляхом:

- створення позитивного емоційного настрою на роботу всіх учнів;
- використання проблемних творчих завдань;
- стимулювання учнів до вибору і самостійного використання різних способів виконання завдань;
- обговорення з дітьми в кінці уроку не тільки того, що «ми дізналися», але й того, що сподобалося (не сподобалось) і чому;
- оцінювання не тільки відповіді учня, а й аналіз процесу його міркування;
- аргументація оцінки по ряду параметрів: правильності, самостійності, оригінальності.

3.5. Активніше застосовувати інформаційно-комунікаційні технології в навчально-виховному процесі.